

سیمای اقتصادی اندونزی

اشاره:

به منظور آشنایی خوانندگان گرامری نشریه بررسی‌های بازرگانی، با وضعیت اقتصادی، شرایط مبادلات تجاری، سرمایه‌گذاری و... با کشور اندونزی، گزارش حاضر که شمایی از موقعیت جغرافیایی، اقتصادی و تجاری این کشور را ترسیم می‌کند، آماده شده است.

وضعیت جغرافیایی و جمعیتی اندونزی:

جمهوری اندونزی متشکل از ۱۷۵۰۸ جزیره واقع در اقیانوس آرام، قلمرویی به وسعت ۵ میلیون و ۸۵ هزار کیلومتر مربع دارد که یک میلیون و ۹۱۹ هزار کیلومتر مربع آن خشکی است.

براساس سرشماری سال ۱۹۹۳ میلادی، اندونزی ۱۸۷ میلیون نفر جمعیت دارد که حدود ۴۴ درصد آن در گروه سنی کمتر از ۲۵ سال قرار دارند. رشد جمعیت اندونزی سالانه ۱/۷۰ درصد است. جمعیت فعال این کشور در سال ۱۹۹۴ حدود ۸۴ میلیون نفر اعلام شد و هر سال ۲/۵ میلیون نفر به آن اضافه می‌شود. تقریباً ۹۲/۴ درصد جمعیت شهری و ۸۰/۳ درصد جمعیت روستایی این کشور باسواد هستند. ۸۵ درصد جمعیت اندونزی، مسلمان می‌باشند و کمتر از ۱۵ درصد جمعیت آن در زیر خط فقر زندگی می‌کنند.

○ ارزش تولید ناخالص داخلی اندونزی در سال ۱۹۹۳ به ۱۳۸/۵ میلیارد دلار و تولید سرانه آن به حدود ۷۰۰ دلار رسید.

به گفته بانک جهانی، اندونزی در کاهش فقر در جهان رتبه اول را دارد و در ۲۰ سال گذشته امید زندگی در این کشور از ۴۳ به ۶۵ سال افزایش و میزان مرگ و میر اطفال از ۱۳۴ به ۵۰ در هزار کاهش یافته است.

اقتصاد اندونزی در یک نگاه:

اندونزی در ده سال گذشته خط مشی اقتصادی خود را از اقتصاد کنترل شده و

جایگزینی واردات، به سیستم اقتصادی متکی به صادرات و ترغیب بخش خصوصی به فعالیت، تغییر داد.

فلسفه اقتصادی اندونزی، ثبات، رشد و توزیع عادلانه درآمدهای دولت می‌باشد. میانگین رشد تولید ناخالص داخلی این کشور از سالانه ۶/۳ درصد در دهه هشتاد به ۷/۱ درصد در سال ۱۹۹۰، ۶/۳ درصد در سال ۱۹۹۱، ۶ درصد در سال ۱۹۹۲ و ۶/۵ درصد در سال ۱۹۹۳ رسید.

○ ارزش تجارت خارجی اندونزی از ۴۷/۵ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۰ به بیش از ۶۵ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۳ افزایش یافت. ژاپن بزرگترین شریک تجاری اندونزی با حجم معاملات سالانه بیش از ۱۱ میلیارد دلار است.

درآمد سرانه اندونزی اکنون ۶۷۵ دلار است و انتظار می‌رود تا سال ۲۰۰۰ میلادی به ۱۰۰۰ دلار برسد. ارزش تولید ناخالص داخلی اندونزی در سال ۱۹۹۳ بیش از ۳۰۲ تریلیون روبیه (معادل ۱۳۸/۵ میلیارد دلار) و تولید سرانه آن به حدود ۷۰۰ دلار رسید.

در سال ۱۹۹۳ بخش صنعت ۲۰ درصد ارزش تولید ناخالص داخلی اندونزی را تأمین کرد. سهم بخش کشاورزی در تولید ناخالص داخلی این کشور ۱۸/۴۶ درصد، معدن ۱۰/۸ درصد، تولیدات ۲۲/۲۳ درصد، ساختمان ۶/۰۱ درصد، تجارت ۱۶/۴۹ درصد، حمل و نقل و ارتباطات ۶/۸۶ درصد، بانکداری و خدمات ۵/۰۵ درصد، هزینه‌های عمومی و دفاع ۷/۴۴ درصد و سایر خدمات ۷/۱۴ درصد

در سال ۱۹۹۳ ثبت شد.

حیات اقتصادی اندونزی دارد. ارزش تجارت خارجی اندونزی از ۴۷/۵ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۰ به بیش از ۶۵ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۳ افزایش یافت. تراز تجارت اندونزی به لحاظ رشد چشمگیر ارزش صادرات، غالباً مازاد دارد.

در جدول زیر ارزش صادرات و واردات اندونزی از ابتدای سال ۱۹۹۰ تا پایان اکتبر ۹۴ آمده است:

میزان تورم در اندونزی از ۹/۵ درصد در سال‌های ۱۹۹۰ و ۱۹۹۱ به ۴/۹ درصد در سال ۱۹۹۲ تقلیل یافت، اما در سال ۱۹۹۳ به ۹/۸ درصد و در سال ۱۹۹۴ به ۹/۲ درصد رسید.

تجارت خارجی:

بازرگانی خارجی نقش بسزایی در

سیاست‌های مقررات‌زدایی تجاری و سرمایه‌گذاری در راستای بازار آزاد به‌منظور کاهش وابستگی اقتصاد اندونزی به درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز، به‌اجرا درآمد و در سه بخش مالی، سرمایه‌گذاری و تجارت اعمال شد.

تراز (میلیون دلار)	صادرات (میلیون دلار)	واردات (میلیون دلار)	زمان
+۳۸۳۷	۲۵۶۷۵	۲۱۸۳۷	۱۹۹۰
-۶۷۲۷	۲۹۱۴۲	۳۵۸۶۹	۱۹۹۱
+۶۶۸۸	۳۳۹۶۷	۲۷۲۷۹	۱۹۹۲
+۸۴۹۵	۳۶۸۲۳	۲۸۳۲۸	۱۹۹۳
+۶۷۷۷	۳۲۶۴۴	۲۵۸۶۷	۱۹۹۴ (ده‌ماهه)

ژاین با ۱۱/۴ میلیارد دلار ارزش مبادلات تجاری با اندونزی، بزرگترین شریک تجاری این کشور است. با سقوط شدید درآمدهای نفتی اندونزی در نیمه نخست دهه هشتاد، دولت این کشور مجموعه‌ای از اصلاحات ساختاری جامع را به اجرا گذارد که به «سیاست‌های مقررات‌زدایی تجاری - اقتصادی» معروف است. این سیاست‌ها در راستای بازار آزاد می‌باشد.

علت اتخاذ چنین سیاستی، وابستگی شدید اقتصاد کشور به درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز بود. تقریباً ۸۰ درصد درآمد ارزی و حدود ۷۰ درصد درآمدهای بودجه دولت اندونزی، از بخش نفت و گاز تأمین می‌شد. از سوی دیگر اتخاذ این سیاست‌ها به تقویت قدرت رقابت تولیدات داخلی و بهبود کارایی اقتصادی کمک می‌کرد.

اقدامات مقررات‌زدایی در سه بخش مالی، سرمایه‌گذاری و تجارت به اجرا درآمد و همزمان با آن اقدامات ایجاد ثبات اقتصادی که عبارت بودند از سیاست‌های شدید انقباضی پولی و مالی، مشخص نمودن ۴۸ پروژه بزرگ توسعه‌ای، تثبیت سطح حقوق، دستمزد و بهای خدمات شهری و دوبار کاهش ارزش پول ملی (در سال‌های ۱۹۸۳ و ۱۹۸۶) به اجرا درآمد.

○ کاهش تعرفه‌های تجاری، تسهیل قوانین سرمایه‌گذاری خارجی، حذف موانع عمده غیر تعرفه‌ای، تسهیل قوانین واردات و... مجموعه سیاست‌های قانون‌زدایی تجاری سرمایه‌گذاری را تشکیل می‌داد که اقتصاد اندونزی را به سوی رژیم تجاری آزاد سوق داد.

مجموعه سیاست‌های قانون‌زدایی که در سال ۱۹۸۳ به اجرا درآمد، کاهش تعرفه‌های اسمی، معافیت صادرکنندگان از سیستم پروانه وارداتی، تسهیل قوانین صادرات، حذف موانع عمده غیر تعرفه‌ای، فعال ساختن بخش خصوصی بود. در سال ۱۹۹۱ نیز تسهیل رشد صادرات و واردات و حذف موانع غیر تعرفه‌ای برای یکصد قلم کالا اعلام شد.

در ژوئیه ۱۹۹۲ نیز مجموعه دیگری از سیاست‌های قانون‌زدایی شامل کاهش موانع غیر تعرفه‌ای، تسهیل قوانین سرمایه‌گذاری خارجی با ساده‌سازی رویه‌های صدور پروانه سرمایه‌گذاری معرفی و اجرا گردید.

اصلاحات تجاری که از سال ۱۹۸۵ شروع شد، به گونه‌ای طراحی شده بود که اندونزی به سوی رژیم تجاری آزاد حرکت کند و از سیستمی که بر مبنای حمایت پروانه وارداتی بود رها گردد و تعرفه‌ها را ساده‌تر نموده و کاهش دهد.

بر مبنای این اصلاحات در مارس ۱۹۸۵ سقف تعرفه‌ها از ۲۲۵ درصد به ۶۰ درصد کاهش یافت و نرخ تعرفه اغلب کالاها به ۵ تا ۳۵ درصد تنزل یافت. با این روش در سال ۱۹۸۶ حدود ۷۰ درصد واردات اندونزی با نرخ تعرفه صفر تا ۵ درصد انجام شد.

در مه ۱۹۸۶ به منظور تأمین منابع تولیدی با قیمت بین‌المللی برای صادرکنندگان طرح استرداد حقوق گمرکی معرفی شد و میزان تعرفه‌ها ۵ تا ۲۰ درصد کاهش یافت و استفاده از معیارهای انتخابی برای واردات تعدیل گردید. پیامد این اقدام چنین بود که برای اکثر کالاها، مسأله محدودیت‌های پروانه به حمایت تعرفه‌ای تبدیل شد. تعرفه‌ها در واقع

بهترین ابزار اجرای سیاست واردات دولت اندونزی بود.

○ با اجرای اصلاحات ساختاری جامع در اندونزی، برای نخستین بار در سال ۱۹۸۷ ارزش صادرات غیرنفتی اندونزی بر درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز فزونی یافت. سهم نفت و گاز در کل صادرات اندونزی از حدود ۸۲ درصد در سال مالی ۸۲-۱۹۸۱ به ۳۰ درصد در سال ۱۹۹۲ کاهش یافت.

این اصلاحات موجب ایجاد فضای رقابتی‌تر، مقررات‌زدایی در امور تجاری و مالی، ایجاد انگیزه برای صادرات و در نهایت پیویایی فعالیت‌های بخش‌های غیرنفتی در اقتصاد اندونزی شد.

برای نخستین بار در سال ۱۹۸۷ ارزش صادرات غیرنفتی اندونزی بر درآمد حاصل از صدور نفت و گاز فزونی گرفت. سهم کالاهای نفتی (نفت و گاز) در کل صادرات اندونزی که در سال مالی ۸۲-۱۹۸۱ حدود ۸۲ درصد بود، در سال مالی ۹۰-۱۹۸۹ به ۳۹/۸ درصد و در سال ۱۹۹۲ به ۳۰ درصد کاهش یافت.

ارزش صادرات نفت و گاز اندونزی در سال ۱۹۹۱ به ۱۰/۹ میلیارد دلار، در سال ۱۹۹۲ به ۱۰/۷ میلیارد دلار و در سال ۱۹۹۳ به ۱۰/۱ میلیارد دلار رسید. اما صدور محصولات غیرنفتی با رشد ۲۸ درصد روبه‌رو شد و از ۱۸/۲ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۱ به ۲۳/۹ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۲ رسید.

ارزش واردات اندونزی نیز از ۲۱/۸ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۰ به ۲۵/۸ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۱ و سپس به

۲۷/۸ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۲ افزایش یافت. گفتنی است که بخش قابل توجهی از صادرات غیرنفتی اندونزی را طیف وسیعی از کالاهای صنعتی مانند محصولات چوبی تا کالاهای الکترونیکی و به ویژه کالاهایی نظیر لاستیک، مواد غذایی و روغن ها تشکیل می دهد.

مؤسسه ملی توسعه صادرات، عامل تغییر بافت تجارت خارجی اندونزی

یکی از سازمان هایی که در پیشبرد سیاست های تجاری اندونزی نقش بسزایی دارد، «مؤسسه ملی توسعه صادرات» است. وظیفه اصلی این مؤسسه مساعدت به تجار در پیدا کردن بازارهای بین المللی جدید است.

این مؤسسه در دو دهه اخیر برای منابع طبیعی، فرآورده های کشاورزی، تولیدات صنعتی از قطعات کوچک تا هواپیما و... خریداران بسیاری یافته است. مؤسسه ملی توسعه صادرات، طیف وسیعی از خدمات بازرگانی خارجی و آموزش روش های صادرات، برپایی نمایشگاه های تجاری، اعزام هیأت های بازرگانی و... را انجام می دهد. این مؤسسه یک سیستم شبکه اطلاع رسانی کامپیوتری و چندین بانک اطلاعات بین المللی دارد و از طریق ۱۳ نمایندگی خود در شهرهای مهم جهان، طیف وسیعی از خدمات را به طور رایگان به صادرکنندگان اندونزیایی ارائه می دهد. این مؤسسه برای پیشبرد برنامه های صادراتی خود با چندین مرکز فعالیت دارد که عبارتند از: مرکز توسعه تجارت اندونزی (برای افزایش فعالیت صادراتی)، مرکز اطلاعات تجاری و تجزیه و تحلیل بازار

(برای جمع آوری و اطلاعات مورد نیاز صادرکنندگان و واردکنندگان به ویژه درباره مشخصات کالا، قیمت، مشخصات بازار و مقررات تجاری) که با مراکز تجارت بین المللی نظیر آنکتاد، گات، مرکز تجارت جهانی (در تورنتو) سیستم مید در لندن و مراکز تی پی سی، ارتباط دارد.

مرکز ملی توسعه صادرات همچنین با میز پذیرش خریدار که مسؤلیت ملاقات با خریداران خارجی را دارد، نیز ارتباط برقرار نموده است.

این مرکز برنامه های پشتیبانی، توسعه صادرات، بهبود مهارت های صادرکنندگان و اعزام هیأت های تجاری را به طور جدی پیگیری می کند و به لحاظ تغییرات مداوم در شرایط اقتصادی بین المللی و منطقه ای مجبور است که در وظایف و برنامه های خود نیز تغییرات اساسی ایجاد کند.

سرمایه گذاری موتور توسعه اقتصادی

سرمایه گذاری، موتور توسعه اقتصادی اندونزی به حساب می آید. از زمان تصویب قانون سرمایه گذاری خارجی در سال ۱۹۶۷ تا مارس ۱۹۹۵، جمع سرمایه گذاری خارجی در اندونزی به حدود ۱۰۵ میلیارد دلار رسید.

ژاپن بزرگترین سرمایه گذار خارجی در اندونزی است و در مدت مذکور در ۷۶۱ پروژه اقتصادی به ارزش ۱۹/۳ میلیارد دلار سرمایه گذاری کرده است. پس از آن هنگ کنگ قرار دارد که در ۳۷۸ پروژه اقتصادی به ارزش حدود ۱۵ میلیارد دلار، انگلستان در ۱۹۳ پروژه به ارزش ۱۱/۱۶ میلیارد دلار، آمریکا در ۲۲۰ پروژه به ارزش ۱۰/۶ میلیارد دلار، تایوان در ۳۷۱ پروژه به ارزش ۷/۶۷ میلیارد دلار،

سنگاپور در ۴۴۰ پروژه به ارزش ۷/۴ میلیارد دلار و هلند در ۱۳۸ پروژه اقتصادی به ارزش ۷/۳ میلیارد دلار در اندونزی سرمایه گذاری کرده اند.

○ مؤسسه ملی توسعه صادرات با یافتن مشتری برای تولیدات، ارائه اطلاعات بازرگانی، آموزش به صادرکنندگان، اعزام هیأت های تجاری، ارتباط با مراکز تجاری بین المللی و... عامل پیشبرد سیاست های تجاری دولت اندونزی بود.

کره جنوبی، استرالیا و آلمان نیز در ردیف های بعدی قرار دارند و به ترتیب ۵/۸، ۵/۴ و ۴/۶ میلیارد دلار در پروژه های اقتصادی اندونزی سرمایه گذاری نموده اند. در خلال دو دهه گذشته، اندونزی رشد اقتصادی سریعی داشته و بخش خصوصی را به خوبی فعال کرده است. به گونه ای که از نظر جذب سرمایه گذاران خارجی نیز در جهان در ردیف عمده ترین کشورها قرار دارد.

ثبات سیاسی، محیط مناسب بازرگانی، گسترش بازار مصرف داخلی، منابع طبیعی فراوان و نیروی کار متنوع از عوامل موفقیت این کشور در جذب سرمایه گذاران خارجی بوده است.

سرمایه گذاری بخش خصوصی در اقتصاد اندونزی (اعم از داخلی و خارجی) از سال ۱۹۶۷ تا مارس ۱۹۹۵ به بیش از ۱۶۸ میلیارد دلار رسید که ۶۳ میلیارد دلار آن مربوط به سرمایه گذاران خارجی و ۱۰۳ میلیارد دلار مربوط به سرمایه گذاران بومی بوده است.